

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **K.**, bývajúceho v B., zastúpeného JUDr. J., advokátom so sídlom v B., proti žalovaným **1/ K., s.r.o.** so sídlom vo V., zastúpenej JUDr. J., advokátom so sídlom v B., **2/ M.**, bývajúcej v B., zastúpenej JUDr. D., advokátkou so sídlom v B., **3/ L.**, bývajúcej v S., zastúpenej JUDr. D., advokátkou so sídlom v B., **4/ I.**, bývajúcej v B., **5/1 K.**, bývajúcej v B., **5/2 G.**, bývajúcej vo S., **5/3 M.**, bývajúcemu v B., **5/4 L.**, bývajúcej v B., žalovaných **5/1 až 5/4** zastúpených JUDr. I., advokátkou so sídlom v L., za účasti obchodnej spoločnosti Q. spol. s r.o. so sídlom v B., zastúpenej JUDr. B., advokátom so sídlom v B., ako vedľajšej účastníčky na strane žalovaných **2/ až 5/4**, **o vydanie nehnuteľností a určenie neplatnosti dohody o vydaní nehnuteľností**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20 C 80/92, na dovolanie žalovanej **1/** a dovolanie žalovaných **2/, 3/ a 5/1 až 5/4** proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. júla 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 a tiež jeho opravným uznesením z 23. marca 2004 sp. zn. 12 Co 45/2003, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 v spojení s opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. júla 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 a opravným uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici z 23. marca 2004 sp. zn. 12 Co 45/2003 **z r u š u j e** a vec vracia Krajskému súdu v Banskej Bystrici na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobou z 18. marca 1992 sa žalobca podľa zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách (ďalej len „zákon č. 87/1991 Zb.“) domáhal, aby súd zaviazal žalovaných uzavrieť s ním do 3 dní dohodu o vydaní nehnuteľností v katastrálnom území B., ktoré sú v pozemkovej knihe zapísané vo vložke č. X. ako parcela č. X. a v evidencii nehnuteľností na

liste vlastníctva č. X. ako parcela č. X. – dom súpisné č. X. dvor, zastavaná plocha vo výmere X. m² (ďalej len „nehnuteľnosti“). Na odôvodnenie žaloby uviedol, že ako vlastník nehnuteľností uzatvoril 6. februára 1948 s J. a M., právnymi predchodcami žalovaných 2/ až 5/4 zmluvu o prevode nehnuteľností (ďalej len „kúpna zmluva“). Napriek tomu nedošlo k prevodu vlastníctva nehnuteľností, lebo kúpna zmluva nebola uzatvorená platne (v čase jej uzatvorenia nebol plnoletý a jeho úkon nebol schválený poručenským súdom, konal v tiesni, kúpna cena mu nebola vyplatená, prevod bol len fiktívny, aby sa predišlo hroziacemu znárodneniu). Neskorší prechod nehnuteľností na štát ich znárodnením znamenal majetkovú krivdu relevantnú podľa zákona č. 87/1991 Zb., ktorá ale so zreteľom na neplatnosť kúpnej zmluvy dopadala na jeho osobu (jeho vlastníctvo bolo odňaté), nie na J. a M.. Štátny podnik P., š.p. „v likvidácii“, ktorý v čase nadobudnutia účinnosti zákona č. 87/1991 Zb. spravoval znárodnený objekt vo vlastníctve štátu, mal z týchto dôvodov nehnuteľnosti podľa uvedeného zákona vydať jemu. Pokiaľ ich napriek tomu dohodou zo 17. októbra 1991, ktorú registrovalo Štátne notárstvo v Banskej Bystrici rozhodnutím zo 17. februára 1992 sp. zn. R X. X./91, vydal M. a právnym nástupcom jej nebohého manžela J. (ďalej len „dohoda o vydaní nehnuteľností“), je dohoda o vydaní nehnuteľností neplatná a žalovaných zaťažuje povinnosť vydať mu nehnuteľnosti.

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 26. októbra 1992 č.k. 20 C 80/92-41 žalobu zamietol, žalobcu zaviazal zaplatiť na účet súdu prvého stupňa súdny poplatok a rozhodol, že účastníci konania nemajú právo na náhradu trov konania. Vychádzal z tohto, že žalobca nie je oprávnenou osobou v zmysle 3 ods. 1 zákona č. 87/1991 Zb., lebo v čase znárodnenia nehnuteľností nebol ich vlastníkom. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 3. júna 1993 sp. zn. 14 Co 1474/93 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s odôvodnením, že súd prvého stupňa dostatočne nezistil skutkový stav, a že došlo k zmene v označení žalovaného 1/ a k úmrtiu I., pôvodne žalovaného 5/.

V ďalšom konaní Okresný súd Banská Bystrica pripustil „vzájomnú žalobu“ žalovanej 1/ proti ostatným žalovaným na určenie neplatnosti dohody o vydaní vecí a na uloženie ich povinnosti vydať nehnuteľnosti žalovanej 1/ do 15 dní. Po doplňujúcom dokazovaní rozsudkom z 18. novembra 1993 č.k. 20 C 80/92-110 žalobu voči žalovanej 1/ zamietol a ostatným žalovaným uložil povinnosť vydať nehnuteľnosti do 3 dní žalobcovi. Zároveň určil, že dohoda o vydaní nehnuteľností je neplatná; vzájomnú žalobu žalovanej 1/ vo zvyšku

zamietol. V odôvodnení uviedol, že žalobca nebol v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy plnoletý (k plnoletosti mu chýbali 3 dni) a jeho právny úkon nebol schválený predpísaným spôsobom, preto je kúpna zmluva neplatná. Pokiaľ boli nehnuteľnosti znárodnené výmerom P. z 15. februára 1951 č. C. (ďalej len „znárodňovací výmer“), majetková krivda postihla žalobcu – oprávnenú osobu v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. Znárodnenie bolo vykonané v rozpore s vtedy platnými predpismi (dekrétom prezidenta republiky č. 101/1945 Zb. a zákonom č. 115/1948 Zb.), je preto daný právny dôvod na vydanie nehnuteľností oprávnenej osobe (§ 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 87/1991 Zb.). Na odvolanie účastníkov na žalovanej strane Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením zo 17. novembra 1994 sp. zn. 14 Co 3617/94 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie s odôvodnením, že okresný súd nezistil dostatok skutkových podkladov pre posúdenie, či predmetné znárodnenie bolo v celom rozsahu (čo do časti slúžiacej prevádzke znárodneného podniku a čo do časti slúžiacej na iné účely) vykonané v rozpore s vtedy platnými právnymi predpismi, a že krajský súd už v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení vyslovil právny názor, že kúpna zmluva je neplatná.

Rozsudkom z 19. novembra 2002 č.k. 20 C 80/92-368 Okresný súd Banská Bystrica uložil žalovaným 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 povinnosť vydať nehnuteľnosti do 30 dní žalobcovi. Žalobu voči žalovanej 1/ a žalovanej 4/ zamietol. Určil, že dohoda o vydaní nehnuteľností je neplatná. Zároveň zamietol „vzájomnú žalobu“ žalovanej 1/ v časti, ktorou sa domáhala, aby ostatní žalovaní boli zaviazaní súdom vydať jej nehnuteľnosti. Rozhodol tiež o trovách konania a o vrátení zálohy na znalecký posudok. Vychádzal z tohto, že kúpna zmluva je neplatná, lebo žalobca v čase jej uzatvorenia nebol plnoletý a zmluvu uzatvoril v tiesni pod tlakom hroziacej perzekúcie. Nehnuteľnosti preto zostali vo vlastníctve žalobcu a jemu boli znárodnené v rozpore s vtedy platnými právnymi predpismi. Navyše, v znárodňovacom výmere bolo uvedené, že ak dotknuté nehnuteľnosti boli predmetom zmluvného prevodu po 1. januári 1948, je ich prevod právne neúčinný. Výrok, ktorým bola žaloba voči žalovaným 1/ a 4/ zamietnutá, odôvodnil súd prvého stupňa tým, že títo účastníci konania nevykazujú znaky osoby, ktorá má v zmysle zákona č. 87/1991 Zb. povinnosť vydať vec. Keďže majetková krivda nebola spôsobená J. a M., je dohoda o vydaní nehnuteľností neplatná. Z toho dôvodu vyhovel „vzájomnej žalobe“ žalovanej 1/ v časti, ktorou sa domáhala určenia neplatnosti tohto právneho úkonu. Výrok, ktorým zamietol jej „vzájomnú žalobu“ v časti, ktorou sa domáhala uloženia povinnosti ostatným žalovaným vydať jej nehnuteľnosti, odôvodnil tým, že „vlastníctvo prináleží žalobcovi“.

Na odvolanie žalobcu, žalovanej 1/, ako aj žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 zmenil výrok rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým bola žalovaným 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 uložená povinnosť vydať nehnuteľnosti žalobcovi do 30 dní tak, že túto povinnosť uložil aj žalovanej 4/. Výrok, ktorým súd prvého stupňa zamietol žalobu voči žalovanej 1/ potvrdil, a výrok prvostupňového rozsudku, ktorým bola určená neplatnosť dohody o vydaní nehnuteľností, zmenil tak, že „vzájomnú žalobu“ žalovanej 1/ zamietol. Potvrdil aj výrok rozsudku okresného súdu, ktorým bola zamietnutá „vzájomná žaloba“ žalovanej 1/ na uloženie povinnosti ostatným žalovaným vydať jej nehnuteľnosti. Rozhodol tiež o náhrade trov konania. V odôvodnení uviedol, že po tom, ako boli nehnuteľnosti už vydané postupom podľa zákona č. 87/1991 Zb., treba žalobou uplatnený nárok žalobcu posudzovať podľa § 5 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. V zmysle tohto ustanovenia platí, že ak bola vec vydaná, môžu osoby, ktorých nároky uplatnené v stanovenej lehote neboli uspokojené, uplatniť svoje nároky na súde voči osobám, ktorým sa vec vydala, a to do jedného roka odo dňa účinnosti tohto zákona. Žalovaná 1/ nevykazuje znaky osoby, ktorá by mala nehnuteľnosti takto vydať, preto súd prvého stupňa správne rozhodol, pokiaľ žalobu voči žalovanej 1/ zamietol. Správne tiež žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 zaviazal vydať nehnuteľnosti žalobcovi, lebo kúpna zmluva je neplatná z dôvodu, že žalobca v čase jej uzatvorenia nebol plnoletý a jeho úkon nebol schválený poručenským súdom. Znárodňovací výmer je zmätočným aktom štátu, ktorý sa prieči zásadám demokratickej spoločnosti a nespĺňa celý rad náležitostí určených právnym poriadkom; v konaní nebolo preukázané, že by bol vôbec žalobcovi doručený. Odvolací súd sa stotožnil s názorom súdu prvého stupňa, že k odňatiu nehnuteľností žalobcu došlo v rozpore s vtedy platnými právnymi predpismi (§ 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 87/1991 Zb.), avšak nie z dôvodu, že znárodnený pivovar nedosahoval určenú produkciu a že žalobcovi nebola za znárodnené nehnuteľnosti poskytnutá náhrada. Prechod majetku žalobcu na štát bol dôsledkom perzekúcie a postupu porušujúceho všeobecne uznávané ľudské práva a slobody, preto jeho nárok na zmiernenie majetkovej krivdy je daný aj podľa § 6 ods. 2 zákona č. 87/1991 Zb. Tento zákon je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku predpisom špeciálnym, nepripúšťa preskúmanie platnosti dohody o vydaní nehnuteľnosti. V konaní neboli zistené žiadne dôvody neplatnosti tohto úkonu v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka. Odvolací súd preto zmenil výrok prvostupňového rozsudku o určení neplatnosti dohody o vydaní nehnuteľností tak, že „vzájomnú žalobu“ žalovanej 1/ zamietol. Keďže oprávnenou osobou podľa zákona č. 87/1991 Zb. bol žalobca, mali byť nehnuteľnosti vydané jemu. V danom prípade nebolo potrebné posudzovať nárok žalobcu na vydanie nehnuteľností podľa § 6 zákona č. 87/1991 Zb., lebo podanou žalobou

uplatnil nárok voči fyzickým osobám, ktorým už nehnuteľnosti boli vydané (§ 5 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb.). Pretože vydané boli aj žalovanej 4/, zmenil prvostupňový rozsudok tak, že povinnosť vydať nehnuteľnosti rozšíril aj na žalovanú 4/, i keď jej spoluvlastnícky podiel nadobudla medzičasom obchodná spoločnosť Q. spol. s r.o. so sídlom v B.. Odvolací súd potvrdil výrok rozsudku súdu prvého stupňa o zamietnutí „vzájomnej žaloby“ žalovanej 1/ na vydanie nehnuteľností ostatnými žalovanými z dôvodu, že žalovaná 1/ v konaní nepreukázala, že je vlastníčkou nehnuteľností, čo bolo predpokladom jej úspechu v konaní (§ 126 Občianskeho zákonníka). O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. [pozn. dovolacieho súdu: pokiaľ ďalej nie je uvedené niečo iné, rozumie sa pod „O.s.p.“ (vzhľadom na dátum podania oboch dovolaní) Občiansky súdny poriadok v znení do účinnosti zákona č. 353/2003 Z.z.].

Opravným uznesením z 31. júla 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 Krajský súd v Banskej Bystrici opravil svoj rozsudok z 22. mája 2003 tej istej spisovej značky tak, že ho doplnil o výrok, v zmysle ktorého sa pripúšťa dovolanie. Opravu odôvodnil chybou v písaní pri vyhotovovaní písomného rozhodnutia, v dôsledku ktorej nebol tento výrok uvedený vo výrokovej časti rozsudku, hoci na odvolacom pojednávaní 22. mája 2003 bol vyhlásený. Na odôvodnenie vyslovenia prípustnosti dovolania odvolací súd uviedol, že za otázku zásadného právneho významu považoval otázku platnosti právneho úkonu žalobcu (kúpnej zmluvy) „vo vzťahu k jeho neplnoletosti a úpravu Rakúsko – Uhorského práva, podľa ktorého sa žalobca mohol v lehote 32 rokov od dáta vkladu domáhať obnovenia predošlého pozemkovoknižného stavu len žalobou o výmaz. Je potrebné zodpovedať otázku, či jeho právny úkon je platný aj s prihliadnutím na ďalší vývoj právnej úpravy, ako aj na to, že 32 ročnú lehotu podľa Uhorského práva nemohol využiť. Na základe týchto skutočností je potrebné posúdiť, či v prípade neexistencie podanej žaloby o výmaz podľa Uhorského práva možno považovať právny úkon žalobcu za platný“.

Opravným uznesením zo 4. novembra 2003 č.k. 20 C 80/92-457 Okresný súd Banská Bystrica opravil prvý výrok svojho rozsudku z 19. novembra 2002 č.k. 20 C 80/92-368 tak, že povinnosť vydať nehnuteľnosti žalobcovi sa nevzťahuje len na stavbu nachádzajúcu sa na pozemku parcelného čísla X. v katastrálnom území B., ale aj na tento pozemok. Opravu odôvodnil chybou v písaní pri vyhotovovaní písomného rozhodnutia. Toto opravné uznesenie napadla odvolaním žalovaná 1/. Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením z 23. marca 2004 sp. zn. 12 Co 333/2001 napadnuté uznesenie potvrdil a opravným uznesením z 23. marca

2004 sp. zn. 12 Co 45/2003 opravil výrok svojho rozsudku z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 tak, že povinnosť vydať nehnuteľnosti žalobcovi sa vzťahuje aj na uvedený pozemok.

Rozsudok odvolacieho súdu napadla dovolaním žalovaná 1/, ktorá uviedla, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p. (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), lebo „žalobca v danom konaní nie je aktívne legitimovaný a nemá spôsobilosť byť účastníkom konania“. Podľa jej názoru došlo v konaní tiež k tzv. inej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Napadnutý rozsudok spočíva na skutkovom zistení, ktoré nemá oporu vo vykonanom dokazovaní (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) a tiež na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. d/ O.s.p.), a to preto, lebo pivovary boli po roku 1948 zoštátnené bez ohľadu na to, aká v nich bola produkcia piva, nehnuteľnosti neboli vo vlastníctve štátu od 9. februára 1948, ale až od 28. februára 1948. Súd sa v prejednávanej veci týmito skutočnosťami dostatočne nezaoberali a vydali rozhodnutia, ktoré „sú v rozpore s reštitučnými zákonmi“. Žalobca neunesol dôkazné bremeno a jeho žaloba je neopodstatnená. Z týchto dôvodov žalovaná 1/ žiadala zrušiť tak rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003, ako aj rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 19. novembra 2002 č.k. 20 C 80/92-368. V podaní zo 14. decembra 2004, ktoré je v spise založené na č.l. 570 a 571 ako „upresnenie petitu dovolania“, žalovaná 1/ uviedla, že sa domáha zrušenia len výroku, ktorým „odvolací súd rozhodol, že dohoda o vydaní veci zo dňa 17. októbra 1991 je neplatná a tento zmenil tak, že žalobu zamietol“. V ďalšom podaní z toho istého dňa (č.l. 569) uviedla, že jej dovolanie sa týka „druhého výroku odvolacieho súdu, ktorým výrokom bol zmenený výrok rozsudku súdu prvého stupňa“.

Aj žalovaní 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 podali proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie („v zmysle § 239 ods. 3 písm. a/ O.s.p.“) a navrhli, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V dovolaní uplatnili dovolací dôvod uvedený v § 241 ods. 2 písm. d/ O.s.p. (nesprávne právne posúdenie veci). Za nesprávny označili záver odvolacieho súdu, že kúpna zmluva je neplatná. Pre náležité posúdenie tejto veci je podstatná otázka, kedy bola kúpna zmluva uzatvorená a aké právo vtedy platilo. V čase uzatvorenia kúpnej zmluvy platilo uhorské obyčajové právo. Vtedajším právnym poriadkom bol žalobca považovaný za neplnoletého a jeho právny úkon nebol schválený poručenským súdom. Pri prevode vlastníckeho práva sa v tom čase rozlišovali dve fázy: uzatvorenie zmluvy

účastníkmi konania (v danom prípade 6. februára 1948)) a prevod vlastníctva podľa uzatvorenej zmluvy po právoplatnosti uznesenia súdu o povolení zápisu v pozemkovej knihe (v prejednávanej veci 13. februára 1948). Pokiaľ bolo povolenie zápisu vykonané proti pravidlám týkajúcim sa schopnosti konať, mohol skutočný vlastník proti nepravému vlastníkovi začať spor o výmaz a až na základe rozhodnutia súdu mohol byť nesprávny zápis vymazaný z pozemkovej knihy. Aj žalobca mal len túto možnosť, ako dosiahnuť obnovenie predošlého zápisu v pozemkovej knihe. Žalobu o výmaz ale v stanovenej 32-ročnej lehote nepodal. Znárodňovací výmer bol vydaný až po tom, ako právni predchodcovia žalovaných 2/ až 5/4 boli v pozemkovej knihe zapísaní ako vlastníci. Prevod vlastníctva, ku ktorému došlo na základe kúpnej zmluvy, nemohol byť preto znárodňovacím výmerom označený za právne neúčinný. V prejednávanej veci žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na ním požadovanom určení. Rozhodnutie odvolacieho súdu nie je vecne správne, lebo v otázke posúdenia platnosti kúpnej zmluvy vychádza zo súčasného právneho poriadku, a nie práva, ktoré platilo v čase jej uzatvorenia. Podľa uhorského obyčajového práva platilo, že ak bol úkon podmiennečne platný „a táto podmienka“ nebola zrušená, ostal platný aj naďalej. Na tom nič nezmenil ani Občiansky zákonník účinný od 1. apríla 1964. Absolútne neplatný môže byť len úkon urobený po účinnosti tohto zákonníka, lebo inak by išlo o neprípustnú retroaktivitu. Záver dovolania poukazuje na to, že žalovaní 2/ až 5/4 boli zaviazaní vydať nehnuteľnosti v celosti, hoci ich v celosti nevlastnia.

Procesným úkonom zo 6. októbra 2003 žalovaní 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 doplnili dôvody dovolania o argumentáciu, že napadnutý rozsudok vychádza zo skutkového zistenia, ktoré nemá oporu vo vykonanom dokazovaní (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), ďalej že znárodnenie bolo protiprávne, súd prvého stupňa dostatočne nezohľadnil tú skutočnosť, že nie všetky súčasti nehnuteľností slúžili prevádzke znárodneného pivovaru, kúpna zmluva nie je absolútne neplatná a žalobca nie je oprávnený domáhať sa jej určenia (lebo kupujúcich vedome uviedol do podstatného omylu uvedením zmluvných formulácií nasvedčujúcich, že je plnoletý), v zmysle kúpnej zmluvy bola žalobcovi vyplatená celá kúpna cena, žalobca nevyužil možnosť podať žalobu o výmaz vlastníckeho práva, nehnuteľnosti boli v súlade so zákonom č. 87/1991 Zb. vydané oprávneným (skutočne perzekvovaným) osobám, vklad do katastra nehnuteľností na základe dohody o vydaní nehnuteľností nebol povolený až po podaní žaloby (ale pred jej podaním), najskôr musí byť zrušený zápis ich vlastníctva v katastri a až potom možno podať žalobu o vydanie veci. V podaní z 26. januára 2004 poukázali na konanie vedené na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 7 C 337/95, v ktorom sa

žalobca proti M. a právnym nástupcom J. a M. obdobne domáhal vydania „sypárne“ a v ktorom nepriamo priznal, že pri prevodoch majetku v roku 1948 predstieral plnoletosť a prevody uskutočnil v snahe zachrániť svoj majetok (v uvedenom konaní nebolo jeho žalobe vyhovené s odôvodnením, že po zápise vlastníctva v prospech J. a M. do pozemkovej knihy začala žalobcovi plynúť 32-ročná lehota na podanie žaloby o výmaz, takáto žaloba ale nebola podaná). Žalovaná 3/ doplnila svoje dovolanie aj podaním z 24. marca 2004, v ktorom uviedla, že jej rodičia vstúpili uzavretím kúpnej zmluvy do oprávnenej držby, od povolenia zápisu do pozemkovej knihy na základe kúpnej zmluvy začala plynúť 32-ročná lehota (ktorá by v prípade, že by nedošlo k neskorším zmenám v právnom poriadku, uplynula 13. februára 1980), tá sa ale v zmysle § 566 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb. s účinnosťou od 1. januára 1951 skrátila na 10-ročnú lehotu, počínajúcu uvedeným dňom. Keď štát nehnuteľnosti „vyvlastnil“ vstúpil do oprávnenej držby, 10-ročná vydržacia lehota štátu voči žalobcovi plynula ale ďalej, a tak nehnuteľnosti nadobudli jej rodičia vydržaním. Štát vrátil nehnuteľnosti v roku 1991 v súlade so zákonom č. 87/1991 Zb., Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 26. októbra 1992 č.k. 20 C 80/92-41 preto žalobu správne zamietol. Odvolací súd problematiku plnoletosti žalobcu zjednodušil konštatovaním, že v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy nedosiahol vek 21 rokov. Prehliadol, že vtedajší právny poriadok osobám starším ako 18 rokov za určitých okolností priznával plnoletosť. I keď žalobca v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy ešte nezavšíl 21 rokov, tento vek už mal v čase právoplatnosti uznesenia súdu o povolení zápisu vlastníckej zmeny do pozemkovej knihy podľa kúpnej zmluvy. Žalobca po dosiahnutí veku 21 rokov minimálne konkludentne odsúhlasil túto zmluvu a žalobu o výmaz vlastníctva nepodal. Kúpna zmluva je preto platná. Obdobné závery zaujali aj žalovaní 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 v „stanovisku“ z 20. septembra 2004. Podaním z 21. novembra 2005 žalovaní 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 spresnili petit dovolania a uviedli, že žiadajú preskúmať a zrušiť (len) výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým im bolo uložené, aby do 30 dní vydali žalobcovi nehnuteľnosti, a ako súvisiaci napadajú tiež výrok o trovách konania.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovanej 1/ a dovolaniu žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 uviedol, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny. Obe dovolania žiadal zamietnuť ako neopodstatnene podané.

V podaní z 28. septembra 2005 Q. spol. s r.o. ako vedľajšia účastníčka na strane žalovaných 2/ až 5/4 uviedla, že nadobudla spoluvlastnícky podiel nehnuteľností patriaci predtým žalovanej 4/. Rozhodnutiami súdov jej bez toho, aby bola účastníčkou konania

a mala možnosť vyjadriť sa k prejednávanej veci, bolo fakticky odňaté spoluvlastníctvo, a preto sa pripája k dovolaniu účastníkov, na strane ktorých vystupuje, a žiada, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 24. mája 2007 sp. zn. 3 Cdo 3/2006: **1.** zamietol dovolanie žalovanej 1/, **2.** zamietol dovolanie žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 v časti smerujúcej proti výroku rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 v spojení s opravným uznesením tohto krajského súdu z 31. júla 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 a opravným uznesením tohto krajského súdu z 23. marca 2004 sp. zn. 12 Co 45/2003, ktorým rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 19. novembra 2002 č. k. 20 C 80/92-368 v spojení s opravným uznesením tohto okresného súdu zo 4. novembra 2003 č. k. 20 C 80/92-457 zmenil tak, že žalovaní 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 sú povinní vydať žalobcovi do 30 dní nehnuteľnosti v katastrálnom území B., vedené v katastri nehnuteľností na liste vlastníctva ako stavba – dom súpisné č. X. na parcele č. X. a pozemok – parcela č. X. – zastavaná plocha vo výmere X. m²; vo zvyšnej časti dovolanie týchto žalovaných odmietol. Žalobcovi nepriznal náhradu trov dovolacieho konania. Dovolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že najskôr skúmal, či dovolania sú procesne prípustné – týmto opravným prostriedkom totiž možno napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, len ak ho zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Zdôraznil, že po stránke vecnej správnosti mohol posudzovať len tie výroky rozsudku odvolacieho súdu, ktoré boli napadnuté procesne prípustným dovolaním; preskúmal ich v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd poukázal na právnu úpravu predpokladov procesnej prípustnosti dovolania uvedenú v § 237 O.s.p. a § 238 O.s.p.

Pokiaľ ide o **dovolanie žalovanej 1/**, dovolací súd uviedol, že jej opravný prostriedok smeruje proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený výrok rozsudku súdu prvého stupňa určujúci neplatnosť dohody o vydaní nehnuteľností, tak, že jej „vzájomná žaloba“ sa zamietla. Prípustnosť tohto dovolania vyplýva z § 238 ods. 1 O.s.p. Žalovaná 1/ namietla existenciu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p. a túto vadu videla v tom, že „žalobca v danom konaní nie je aktívne legitimovaný a nemá spôsobilosť byť účastníkom konania“. Z hľadiska naplnenia skutkovej podstaty dovolacieho dôvodu uvedeného v tomto ustanovení je rozhodujúce, či ten, kto vystupoval v konaní ako účastník konania, mal spôsobilosť byť účastníkom konania. V občianskom súdnom konaní sú účastníkmi konania (§ 90 O.s.p.) žalobca a žalovaný. Podľa § 19 O.s.p. spôsobilosť byť

účastníkom konania má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti, inak len ten, komu ju zákon priznáva. V občianskoprávných vzťahoch majú spôsobilosť mať práva a povinnosti (aj) fyzické osoby, ktorých spôsobilosť vzniká narodením a zaniká smrťou (viď § 7 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka). Niet pochyb, že žalobca má spôsobilosť mať práva a povinnosti, a preto aj spôsobilosť byť účastníkom daného občianskoprávneho konania. Neopodstatnená je preto námietka o existencii procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p. Treba dodať, že spôsobilosť fyzickej osoby byť účastníkom súdneho konania nemožno stotožňovať s vecnou legitimáciou tejto fyzickej osoby v spore. Pokiaľ spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania upravujú procesné predpisy, vecnou legitimáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva, kedy jeden účastník je subjektom práva a účastník na opačnej procesnej strane je subjektom povinnosti. Nedostatok procesnej spôsobilosti zakladá vadu konania v zmysle § 237 písm. b/ O.s.p., nedostatok vecnej legitimácie tento dôsledok nemá. Pokiaľ žalovaná 1/ v dovolaní uviedla, že v predmetnej veci došlo k procesnej vade podľa § 237 O.s.p. a mala pri tom na mysli aj niektorú z procesných vád konania uvedených v § 237 písm. a/ a c/ až g/ O.s.p., svoju námietku ničím nekonkretizovala; treba dodať, že vada takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo. Zo všetkých uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru o tom, že konanie na súdoch nižších stupňov – v zmysle dovolania žalovanej 1/ – nebolo v danom prípade postihnuté procesnou vadou konania v zmysle § 237 O.s.p., preto nie je daný dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p. I keď žalovaná 1/ v dovolaní namietla existenciu vady konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., ničím nevysvetlila, v čom ju vidí. Dovolateľka tu teda síce formálne namietla existenciu tohto dovolacieho dôvodu, obsahovo ho ale ničím nevysvetlila. Pre zákonu zodpovedajúce uplatnenie dovolacieho dôvodu to však nie je postačujúce. Žalovaná 1/ tým, že v dovolaní neuviedla, akú „inú vadu konania“ má na mysli, sama znemožnila dovolaciemu súdu preskúmať opodstatnenosť tohto jej tvrdenia. Rovnakým spôsobom žalovaná 1/ uplatnila tiež ďalší dovolací dôvod – že rozhodnutie vychádza zo skutkových zistení, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Aj vo vzťahu k takto „uplatnenému“ dovolaciemu dôvodu dovolací súd uviedol, že žalovaná 1/ ho použila len formálne a ničím nevysvetlila, v čom vidí jeho danosť. Sama tým znemožnila dovolaciemu súdu preskúmať opodstatnenosť jej tvrdenia. Dodal, že dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. nemožno zamieňať s nesprávnym vyhodnotením vykonaného dokazovania, pretože nesúhlas dovolateľa s vyhodnotením dôkazov odvolacím súdom nie je spôsobilým dovolacím dôvodom v zmysle tohto ustanovenia (R 42/1993). Podstatná časť dovolania žalovanej 1/ obsahovala námietku, že napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom

posúdení vecí. Dovolací súd preto vysvetlil, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením vecí je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide aj v prípade, keď súd aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval. Právnym predpisom tu sú nielen normy hmotného práva, ale i procesného práva (ak sa týkajú predmetu konania). Dovolací súd poukázal na to, že súdy (vrátane odvolacieho súdu) nezostali len pri skúmaní procesnej prípustnosti a vhodnosti žalovanou 1/ podanej „vzájomnej žaloby“ (v zmysle § 97 O.s.p., prípadne § 80 písm. c/ O.s.p.), ale pristúpili aj k posudzovaniu vecnej opodstatnenosti jej požiadavky na určenie neplatnosti dohody o vydaní vecí. Vychádzali teda z toho, že uvedený procesný úkon je dovolený a že sú splnené zákonné predpoklady pre to, aby sa na základe tohto procesného nástroja posudzovala platnosť dohody o vydaní nehnuteľností podľa hmotnoprávných ustanovení zákona. Žalovaná 1/ už v podaní z 28. apríla 1993 (č.l. 67 spisu) s poukazom na ustanovenie § 97 O.s.p. podala „vzájomnú žalobu“. I keď v súvislosti s tým formálne uviedla, že ju podáva („eventuálne“) proti žalobcovi, nielen z logiky veci (žalobca nebol účastníkom dohody o vydaní nehnuteľností), ale aj priamo z obsahu tohto jej procesného úkonu bolo potrebné nad všetky pochybnosti vyvodiť, že „vzájomná žaloba“ nesmeruje proti žalobcovi, ale výlučne len proti ostatným žalovaným. V závere tohto úkonu totiž žalovaná 1/ jednoznačne žiadala, aby súd „určil neplatnosť dohody štátneho podniku P. ‚v likvidácii‘ so žalovanými 2/ až 5/ o vydaní vecí zo dňa 17. februára 1992 a žalovaných 2/ až 5/ solidárne zaviazal k povinnosti vrátiť nehnuteľnosti žalovanej 1/“. Jej obsahovo zhodný prednes bol zopakovaný aj na pojednávaní pred Okresným súdom Banská Bystrica 13. októbra 1993 (viď č.l. 84 spisu). Pri právnom posudzovaní otázky splnenia zákonných podmienok prípustnosti žalovanou 1/ zvoleného procesného nástroja na ochranu (uplatnenie) jej práv sa súdy oboch nižších stupňov dopustili mylnej aplikácie § 97 O.s.p., keď prehliadli, že toto ustanovenie (vo všeobecnosti) umožňuje žalovanému v konaní uplatniť svoje práva vzájomnou žalobou len proti účastníkovi na opačnej procesnej strane – proti žalobcovi. Ustanovenie § 97 O.s.p. neopravňuje žalovaného podať vzájomnú žalobu proti účastníkom stojacim spolu s ním na žalovanej strane. Pokiaľ žalovaný v konaní, ktoré začalo podaním žaloby žalobcu, predsa len podá „vzájomnú žalobu“ proti ostatným žalovaným, neprichádza (vo veci samej) do úvahy žiadne iné rozhodnutie o tejto „vzájomnej žalobe“, len jej zamietnutie. V danej veci sa žalovaná 1/ o určenie neplatnosti dohody o vydaní vecí domáhala „vzájomnou žalobou“ podanou proti ostatným žalovaným. Takáto „vzájomná žaloba“ nezodpovedá § 97 O.s.p. Preto výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol výrok

rozsudku súdu prvého stupňa (určujúci neplatnosť dohody o vydaní nehnuteľností) zmenený tak, že „vzájomná žaloba“ sa zamietla, bol jednoznačne správny (žiadny iný výrok by nebol v súlade s § 97 ods. 1 O.s.p.). Tento výrok je síce v danom prípade založený na nie náležitom právnom posúdení (ku ktorému odvolací pristúpil, hoci mal otázku prípustnosti žalovanou 1/ zvoleného procesného nástroja ochrany jej práv vyriešiť zaujatím záveru o neprípustnosti „vzájomnej žaloby“ a v dôsledku toho ju bez ďalšieho zamietnuť), na druhej strane ale rozhodnutie zamietajúce „vzájomnú žalobu“ žalovanej 1/ proti ostatným žalovaným bolo jedine správne. Po zohľadnení tejto podstatnej okolnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že v danom prípade nie je dôvod vyhovieť dovolaniu žalovanej 1/ a že jej opravný prostriedok treba zamietnuť (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

Dovolací súd vo vzťahu k **dovolaniu žalovaným 2/, 3/ a 5/1 až 5/4** uviedol, že i keď je nimi napadnutý výrok formálne označený ako „zmeňujúci“, z hľadiska žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 ide po rozhodujúcej (obsahovej) stránke o výrok potvrdzujúci (zmeňujúci je z hľadiska žalovanej 4/, ktorá ale dovolanie nepodala). Prípustnosť dovolania týchto dovolateľov vyslovil odvolací súd v samostatnom výroku svojho rozhodnutia. Dovolací súd vysvetlil, že v ustanovení § 238 ods.3 písm. a/ O.s.p. je odvolaciemu súdu zverené oprávnenie založiť výrokom rozsudku prípustnosť dovolania v prípade, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zásadného právneho významu. Osobitne zdôraznil, že ak odvolací súd vysloví prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia, je dovolateľ oprávnený napadnúť jeho rozhodnutie len z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, a to práve len v tej konkrétne vymedzenej otázke, pre ktorú bolo dovolanie pripustené. V dovolacom konaní potom predmetom posudzovania a riešenia môžu byť len právne otázky (na riešenie skutkových otázok dovolací súd nie je oprávnený a ani vybavený procesnými prostriedkami – viď § 243a ods.2, veta druhá O.s.p.). Dovolací súd v nadväznosti na to vo svojom rozsudku konštatoval (a považuje za potrebné zdôrazniť to aj v tomto uznesení), že práve so zreteľom na vyššie uvedené medze dovolacieho prieskumu v danom prípade nepreskúmaval (nemohol preskúmať) správnosť skutkových záverov odvolacieho súdu, ani opodstatnenosť námietok žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 skutkovej povahy [či napríklad kúpna zmluva bola uzavretá v ťaživých spoločenských, politických alebo ekonomických pomeroch, či a pre ktorú zmluvnú stranu bola výhodná, či a v akom rozsahu sa na jej základe plnilo, či a aký stupeň perzekúcie postihol jednotlivé zmluvné strany, aká bola motivácia jej účastníkov vedúca k uzatvoreniu kúpnej zmluvy, či a s akými dôsledkami konal žalobca v úmysle uviesť zmluvnú protistranu do omylu]. Keďže platná právna úprava umožňovala dovolaciemu súdu v dovolacom konaní

riešiť len právnu otázku, so zreteľom na zásadný právny význam ktorej bola vyslovená prípustnosť dovolania, dovolací súd neposudzoval (nemohol posudzovať) ani správnosť skutkových a právnych názorov súdov o podstate majetkovej krivdy, ktorá nastala v rozhodnom období, o prechode nehnuteľností na štát, o tom, či znárodnenie bolo alebo nebolo v súlade s vtedajším právnym poriadkom, či nebol prekročený povolený rozsah znárodnenia, či k odňatiu nehnuteľností došlo spôsobom uvedeným v § 6 ods. 1 písm. k/ zákona č. 87/1991 Zb. alebo v ustanovení § 6 ods. 2 tohto zákona, či za odňatie nehnuteľností mala byť vyplatená náhrada a aké dôsledky malo jej nevyplatenie, či znárodňovací výmer mal alebo nemal predpísané náležitosti a aké boli jeho právne účinky, či tento výmer (aj so zreteľom na ním vyslovenú neúčinnosť niektorých prevodov majetku po 1. januári 1948) bol alebo nebol zmätočným aktom štátu priečiacim sa zásadám demokratickej spoločnosti. Z toho istého dôvodu (vymedzenia medzi prípustného dovolacieho prieskumu) dovolací súd neskúmal (nemohol skúmať), či žalobca je oprávnenou osobou v zmysle § 3 a § 5 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. a žalovaní 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 osobami uvedenými v § 4 a § 5 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb., či štát a právni predchodcovia žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 vstúpili do držby nehnuteľností, prípadne či a aká plynula vydržacia lehota a či držba bola dobromyseľná a oprávnená. Z toho istého dôvodu sa nemohol zaoberať ani otázkou právnych dôsledkov zapísania vlastníctva J. a M. do pozemkovej knihy, ani otázkou, či žalobca (ne)prejavil po tomto zápise vlastníctva do pozemkovej knihy konkludentný súhlas s vykonaním zápisu. Po tomto konštatovaní dovolací súd uviedol, že pripustením dovolania bola vytvorená možnosť (len) pre preverenie správnosti riešenia otázky platnosti právneho úkonu žalobcu (kúpnej zmluvy) z hľadiska toho, že v čase jeho urobenia nezavŕšil vek 21 rokov. Dovolací súd sa preto otázkou neplatnosti tohto právneho úkonu nezaoberal (nemohol zaoberať) z iných hľadísk, spôsobilých vo všeobecnosti založiť neplatnosť právneho úkonu. Ďalej tiež zdôraznil, že odvolací súd pri rozhodovaní o prípustnosti dovolania akcentoval otázku plnoletosti žalobcu len v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, nie však v čase právoplatnosti uznesenia súdu povoľujúceho zápis do pozemkovej knihy; dovolací súd preto vysvetlil, že sa nemohol zaoberať otázkou právnych dôsledkov, ktoré malo dosiahnutie plnoletosti žalobcom v čase zapísania zmeny vlastníctva v pozemkovej knihe. Po vyššie uvedenom vymedzení pristúpil dovolací súd k vyriešeniu (len) právnej otázky platnosti kúpnej zmluvy s ohľadom na to, že žalobca v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy (nie v čase povolenia zápisu do pozemkovej knihy v zmysle kúpnej zmluvy) nedosiahol vek 21 rokov a že po zápise vlastníckej zmeny podľa kúpnej zmluvy nepodal žalobu o výmaz. Dovolací súd zdôraznil, že pri tom musel vychádzať zo skutkových záverov súdov nižších stupňov. Kúpna

zmluva bola uzatvorená 6. februára 1948 (t. j. pred 1. januárom 1951). Súdny oboch nižších stupňov zhodne vychádzali z toho, žalobca v tom čase nemal 21 rokov. Otázkou, či žalobca bol v tom čase plnoletý, bolo potrebné riešiť podľa vtedy platného súkromného práva. Odvolací súd správne dospel k záveru, že plnoletosť žalobcu nevyplývala zo zavŕšenia veku. Nebolo opodstatnené tvrdenie dovolateľov, že odvolací súd otázku, či žalobca (osoba vo veku nad 18 rokov) nedosiahol plnoletosť inak než zavŕšením predpísaného veku 21 rokov, vôbec neriešil. Odvolací súd sa touto otázkou zaoberal a výsledok jej riešenia vysvetlil na str. 7 dovolaním napadnutého rozsudku. Neopodstatnená bola tiež námietka žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4, že odvolací súd túto problematiku zjednodušil len na otázku dosiahnutia veku 21 rokov žalobcom. Zo všetkých uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že odvolací súd vyriešil otázku neplnoletosti žalobcu v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy správne. So zreteľom na to, že žalobca v čase uzatvorenia zmluvy nebol plnoletý, nemohla byť kúpna zmluva platná. Vlastnícke právo k nehnuteľnosti, ktorá bola zapísaná v pozemkovej knihe (o tento prípad išlo v prejednávanej veci), bolo možné nadobudnúť spravidla len vpisom do pozemkovej knihy. Náležitosti listín, na základe ktorých sa mal vykonať zápis do pozemkovej knihy, upravoval vtedajší právny poriadok. Ak bolo vkladové povolenie vystavené maloletou osobou bez súhlasu zákonného zástupcu alebo poručenského súdu, bol vklad od začiatku neplatný. V zmysle § 69 pozemnoknižného poriadku medziiným platilo, že na základe listín, vydaných maloletými bez predpísaného „sudcovského“ schválenia, nemohol sa vykonať vklad alebo záznam. Pokiaľ sa v týchto prípadoch vklad napriek tomu vykonal, pozemková kniha odporovala skutočnému právnemu stavu. Tento stav, ktorý bol na ujmu skutočného vlastníka, pripúšťal vtedajší právny poriadok riešiť žalobou o výmaz. Nepodanie žaloby v stanovenej lehote nemalo dopad na (ne)platnosť vkladu alebo (ne)platnosť zmluvy. Nepodaním žaloby v stanovenej lehote skutočný vlastník stratil možnosť preukázať v konaní o takejto žalobe neplatnosť vkladu. Zo spisu vyplýva, že žalobca v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy nebol plnoletý. Vkladové povolenie tvorilo v danom prípade súčasť kúpnej zmluvy (viď bod IV. kúpnej zmluvy). To znamená, že aj toto povolenie urobila osoba neplnoletá. Vychádzajúc z vyššie uvedeného bolo potrebné vysloviť názor, že neplatným právnym úkonom bola kúpna zmluva vrátane vkladového povolenia. V zmysle ustanovenia § 568 Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 1951, sa týmto dňom zrušujú všetky ustanovenia o veciach upravených týmto zákonníkom, počítajúc v to aj obyčajové právo, či už vyplýva zo súdnych rozhodnutí alebo z iných prameňov. Podľa § 562 tohto zákonníka sa jeho ustanoveniami spravujú, pokiaľ nie je ďalej ustanovené inak, i právne pomery vzniknuté pred 1. januárom 1951; do tohto dňa sa tieto právne pomery

spravujú skorším právom. Záverečnú časť odvolacím súdom pripustenej dovolacej otázky preto dovolací súd zodpovedal tak, že neskoršia právna úprava nezmenila nič na tom, že žalobca v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy nebol plnoletý; táto neskoršia právna úprava neobsahovala ustanovenia, ktoré by spätne za platné označovali právne úkony, urobené pred jej prijatím osobami, ktoré pre nepľnoletosť neboli spôsobilé na ich urobenie. Z vyššie uvedeného dovolací súd vyvodil, že dovolanie žalovaných 2/, 3/ a 5/1 až 5/4 smeruje v tejto časti proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorý je aj podľa právneho názoru dovolacieho súdu založený na správnom právnom posúdení veci. Ich dovolanie bolo preto potrebné v tejto časti zamietnuť podľa § 243b ods. 1 O.s.p. ako neopodstatnené.

Na základe sťažnosti žalobcov 2/, 3/, 5/1, 5/2, 5/3, 5/4 a spoločnosti Q. s.r.o. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze z 15. mája 2008 sp. zn. III. ÚS 303/07 vyslovil, že ich základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 3/2006 z 24. mája 2007. Ústavný súd Slovenskej republiky uvedený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v celom rozsahu zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. V odôvodnení nálezu Ústavný súd Slovenskej republiky po zhrnutí priebehu súdnych konaní (na prvostupňovom, odvolacom a dovolacom súde) uviedol, že skúmal, či rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky spĺňa procesné záruky spravodlivého procesu obsiahnuté v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (právo na spravodlivé prejednanie veci zahŕňa v sebe princíp rovnosti zbraní, princíp kontradiktórnosti konania, právo byť prítomný na pojednávaní, právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia a iné požiadavky spravodlivého procesu). Ústavný súd akcentoval najmä právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti. Podľa právneho názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky „v danom prípade sa ako rozhodujúca otázka javí posúdenie zmluvy z 2. februára 1948 a 6. februára 1948. Taktiež prečo sa predávajúci v lehote 32 rokov nedovoľával neplatného právneho úkonu. Skúmanie perzekúcie (aj za majetok) na strane jedného alebo oboch účastníkov. V neposlednom rade je pre potreby konania nevyhnutné skúmať aj postavenie spoločnosti Q. spol. s r.o. v konaní“. Ústavný súd Slovenskej republiky rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vytkol, že sa „nevysporiadal so všetkými otázkami majúcimi podstatný

vplyv na rozhodnutie vo veci. Najvyšší súd neskúmal, či kúpna zmluva bola uzavretá v ťaživých spoločenských, politických alebo ekonomických pomeroch, či a pre ktorú zmluvnú stranu bola výhodná, či a v akom rozsahu sa na jej základe plnilo, či a aký stupeň perzekúcie postihol jednotlivé zmluvné strany, aká bola motivácia jej účastníkov vedúca k uzatvoreniu kúpnej zmluvy, či a s akými dôsledkami konal žalobca v úmysle uviesť zmluvnú protistranu do omylu. Ďalej najvyšší súd nepreskúmal ani podstatu majetkovej krivdy, ktorá nastala v rozhodnom období, prechod nehnuteľností na štát, otázku, či znárodnenie bolo, alebo nebolo v súlade s vtedajším právnym poriadkom, či nebol prekročený povolený rozsah znárodnenia, či k odňatiu nehnuteľnosti došlo spôsobom uvedeným v zákone č. 87/1991 Zb., či za odňatie mala byť vyplatená náhrada a aké dôsledky malo jej nevyplatenie, či znárodňovací výmer mal, alebo nemal predpísané náležitosti a aké boli jeho právne účinky, či tento výmer bol, alebo nebol zmätočným aktom štátu priečiacim sa zásadám demokratickej spoločnosti, či žalobca je oprávnenou osobou a žalovaní povinnou osobou podľa zákona č. 87/1991 Zb., či štát a právni predchodcovia žalovaných vstúpili do držby nehnuteľností, ktorá mohla viesť k vydržaniu, či uplynula vydržacia lehota, či držba bola oprávnená a dobromyseľná, aký dôsledok mal zápis vlastníctva do pozemkovej knihy, či žalobca prejavil pred zápisom do pozemkovej knihy, v čase zápisu alebo po ňom konkludentný súhlas s vykonaním zápisu, kto bol vlastníkom nehnuteľností v čase ich prechodu na štát znárodnením, či je pre platnosť kúpnej zmluvy rozhodujúci dátum podpísania zmluvy alebo dátum osvedčenia podpisu žalobcu na zmluve, otázkou neplatnosti kúpnej zmluvy z iných hľadísk (nielen z hľadiska toho, či žalobca v čase urobenia právneho úkonu nezavšíl 21 rokov), otázkou, či bola dosiahnutá plnoletosť žalobcu nielen v čase uzatvorenia kúpnej zmluvy, ale aj v čase osvedčenia jeho podpisu, resp. v čase rozhodnutia, resp. právoplatnosti uznesenia súdu povoľujúceho zápis do pozemkovej knihy, otázkou, či je možné považovať kúpnu zmluvu za neplatnú a kto bol vlastníkom predmetných nehnuteľností v čase znárodnenia, ak žalobca nepodal žalobu o výmaz neplatne vloženého vlastníckeho práva z pozemkovej knihy v stanovenej lehote a obnovenie pôvodného stavu podľa vtedajšieho Uhorského práva, otázkou, či sa mohol žalobca domáhať reštitučného nároku podľa zákona č. 87/1991 Zb., ak nebol v čase znárodnenia zapísaný v pozemkovej knihe a ani nepodal žalobu o výmaz vkladu podľa Uhorského práva“. Osobitne vo vzťahu k spoločnosti Q. spol. s r.o. Ústavný súd Slovenskej republiky uviedol, že jej „bola odňatá možnosť konať pred súdom, keďže kúpnu zmluvou z 24. júla 2001 uzavretou so správkyňou konkurznej podstaty, nadobudla podiel na predmetných nehnuteľnostiach (podiele 5/16), vklad bol povolený 13. augusta 2001 a všeobecné súdy s ňou nekonali ako s účastníkom konania. Dôsledné

riešenie týchto otázok je dôležité z ústavného hľadiska na to, aby sa odstránilo porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je viazaný právnym názorom Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vyslovil v náleze z 15. mája 2008 sp. zn. III. ÚS 303/07 (§ 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z.z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov). Vzhľadom na túto viazanosť Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatuje, že výhrady vyslovené v predmetnom náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky vo vzťahu k rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. mája 2007 sp. zn. 3 Cdo 3/2006 sa obsahovo – po vecnej stránke (skutkovej aj právnej) rovnako týkajú aj rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 (v znení opravných uznesení). Táto okolnosť, aj so zreteľom na povahu a účel dovolacieho konania vedie Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v danej procesnej situácii, ktorá nastala po rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky, pre dosiahnutie zmyslu a podstaty nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 15. mája 2008 sp. zn. III. ÚS 303/07 prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 (v znení opravných uznesení).

Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd svojím uznesením (§ 243b ods. 4 O.s.p.) dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 11. decembra 2008

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková